

خانواده‌ها، فرد معتاد را به حال خود رها نکنند

قتل‌ها به‌طور مشخص در دو زمینه خانوادگی و بیرونی رخ می‌دهد. در قتل‌های بایستر خانوادگی، زمینه‌های احساسی و هیجانی مشاهده می‌شود اما قتل‌های بیرونی مانند نزاع‌های دسته‌جمعی و درگیری‌های قومی و قبیله‌ای هم از حیث ماهیت قاتل و مقتول و زمینه‌ها با قتل‌های خانوادگی کاملاً متفاوت است.

در قتل‌های خانوادگی مانند قتل‌هایی که پدران، پسران معتاد خود را به قتل رسانده‌اند عوامل مختلفی مانند دستبرد مالی به جیب پدر، فروختن لوازم زندگی، آزار و اذیت اعضای خانواده، حس شرمندگی و خجالت در پدر از این‌که ثمره عمر و زندگی‌اش به این نقطه رسیده باعث فراهم شدن زمینه ارتکاب قتل می‌شود. پدر یک فرد مصرف‌کننده مواد مخدر به‌طور قطع برای نجات فرزندش از گرداب اعتیاد، بارها و به شکل‌های مختلف تلاش کرده‌است. به‌طور مثال، پدر آبرویش را فرو گذاشته یا در مراجع قضایی کفیل پسر معتادش شده و در مواردی حتی نفقه فرزندان یا همسر پسر معتادش را پرداخت کرده اما تلاش طولانی‌مدتش، نتیجه مثبتی به همراه نداشته است.

در کنار این شرایط ناگوار، مصرف مواد مخدر با دز بالا و همچنین کثرت دفعات مصرف، باعث بروز علائمی مانند زوال عقل، کاهش آستانه تحمل، گوشه‌گیری، پرخاشگری و بی‌قراری زیاد در فرد مصرف‌کننده مواد مخدر می‌شود. این بی‌قراری هم به شکل‌های مختلف مانند جدا شدن از همسر، تهیه مواد مخدر به هر قیمتی و هتک حرمت پدر به صورت کتک زدن و دست بلند کردن روی او خود را نشان داده و زمینه برای رقم زدن قتل فرزند معتاد توسط پدر فراهم می‌شود.

در مواجهه با چنین شرایطی است که پدر عنان و اختیار از کف داده و در اثر یک خشم و عصبانیت لحظه‌ای، اقدام به قتل فرزندش می‌کند. پدرانی که در این شرایط مرتکب قتل می‌شوند، به سرعت هم پشیمان و نادم می‌شوند اما هیچ سودی ندارد. همان‌طور که می‌دانید در این نوع قتل‌ها و بر اساس آنچه که در قانون و به‌طور استثناء وجود دارد، پدران فرزندکش هرگز قصاص نمی‌شوند.

اما در قتل‌هایی که در نتیجه نزاع جمعی رخ می‌دهد، عواملی مانند رد پای یک کینه قلبی وجود دارد که نوع مجازاتش نیز بر اساس قانون و تشخیص قاضی دادگاه متفاوت است.

تنها راهکار برای حل این معضل، آموزش خانواده و ایجاد یک بستر مناسب برای جلوگیری از گرفتار شدن فرزند در دام اعتیاد است. اعتیاد یک شبه و در طول چند ساعت شکل نمی‌گیرد و برای شکل‌گیری آن باید مجموعه‌ای از چند فرآیند وجود داشته باشد. متأسفانه برخی خانواده‌ها به محض اطلاع از اعتیاد فرزند خود، رویه غلط بی‌توجهی را در پیش می‌گیرند که باید اصلاح شود. بنابراین هر زمانی که خانواده‌ها از اعتیاد فرزندشان مطلع شدند، به جای اعمال بی‌توجهی بهتر است به متخصصان و کارشناسان مراجعه کنند تا مانع از گسترش و شدت پیدا کردن اعتیاد فرزند خود شوند.

دکتر
میرحامد خانی
جرم‌شناس

شته می‌شدم

منزل را سرقت می‌کرد. تمام طلاهای مادرش را فروخته بود.

❖ از روز حادثه بگو.

آن روز دوباره توهم سراغش آمده بود و به من می‌گفت تو بی‌غیرتی که مادر و خواهرم خیانت می‌کنند. مادر و خواهرش به خانه مادر بزرگ رفته بودند و او منتظر برگشت آنها بود تا بلایی سرشان بیاورد. حرف‌هایم نه تنها او را آرام نکرد بلکه بیشتر عصبانی شد و به سمت حمله کرد. با هم درگیر شدیم. دست‌ان را دور گردنش گره زده و فشار دادم. وقتی به خودم آمدم، مرده بود.

❖ بعد از قتل چه کردی؟

چند دقیقه‌ای شوکه بودم اما بعد با پلیس تماس گرفتم و ماجرا را تعریف کردم. ماموران کلانتری به خانه‌ام آمدند و بازداشت کردند.

❖ الان پشیمانی؟

هر وقت یاد آن روز می‌افتم، آرزوی مرگ می‌کنم. باور کنید اگر من او را نمی‌کشتم، ابتداء امر می‌گشت و بعد نوبت خواهر و مادرش بود. راضی بودم من می‌مردم و پسر من زنده می‌ماند. آن لحظه تمام کارهایش جلوی چشمم آمد و سراسر وجودم خشم شد.

را نمی‌کشتم، خودم و من برای دفاع از خودم حظه خشمم را کنترل

تیار رفته بود. با مصرف و توهم رسیده بود.

ت می‌کنند. چند بار با ر چه می‌گفتم اشتباه خته، فایده‌ای نداشت.

ت. از کمپ که بیرون ت. برای ترک اعتیاد باید اراده‌ای نداشت.

نمی‌دادیم وسیله‌های

از مشاوره و حمایت غافل نشویم

معضل اعتیاد از ابعاد مختلفی قابل بررسی است. در سطح فردی، مخاطره جویی، نگرش‌های مثبت درک خطر پایین، ابتلا به بیماری‌های روانپزشکی درمان شده، در سطح خانواده، مصرف مواد در خانواده، فرزند پروری ضعیف، صمیمیت کم بین اعضای خانواده، نظارت کم والدین بر رفتار فرزندان، در سطح مدرسه، عملکرد تحصیلی ضعیف، در سطح محله و اجتماع، تعلق خاطر و احساس مشارکت پایین در تصمیم‌گیری‌ها، دسترسی آسان به مواد مخدر و همچنین قیمت ارزان آن، از جمله عوامل علیتی مختلفی است که در شروع مصرف مواد توسط مصرف‌کنندگان نقش دارد.

در میان عوامل یاد شده، من عوامل کلان‌تر یا ساختاری را مؤثرتر می‌دانم که روی خانواده هم اثرگذار است. به‌طور مثال و بر اساس آمارهای اعلامی، نیم تا یک درصد کودکانی که در ایران به دنیا می‌آیند، از مادران مصرف‌کننده مواد مخدر متولد می‌شوند. البته مادری که خود مصرف‌کننده مواد است، مهارت فرزند پروری ضعیفی دارد اما این روند عمدتاً در پس زمینه‌های ضعیف اجتماعی و اقتصادی رخ می‌دهد. در نظر بگیرید، اگر سالانه یک و نیم میلیون تولد داشته باشیم در یک دوره زمانی ۲۰ ساله و یک نسل، عدد ۱۵۰ تا ۳۰۰ هزار نفر به دست می‌آید. یعنی در هر نسل با کودکانی مواجهیم که هنوز متولد نشده‌اند اما با مواد مخدر روبه‌رو هستند. در کنار این، مادرانی که وضعیت اجتماعی و اقتصادی بهتری دارند، مواد مصرف نمی‌کنند. به‌طور کلی، عوامل اجتماعی و اقتصادی موجود در برخی نقاط، فقر و نابسامانی اجتماعی در حاشیه شهرها باعث رشد آسیب‌ها می‌شود و شکل شدیدتری هم پیدا می‌کند.

بحث دیگری که باید به آن توجه داشت، موضوع درمان اعتیاد افراد است. برخی تصور می‌کنند اگر مصرف‌کنندگان چند هفته در کمپ‌های ترک اعتیاد بستری شوند، این مساله به بهبود اعتیاد آنها کمک می‌کند اما این یک ذهنیت و تصور غلط است. جدا شدن از مصرف مواد یا قطع مصرف کوتاه مدت مواد، نامساوی است با درمان. در واقع درمان، یک فرآیند طولانی مدتی است که طی آن، فرد مصرف‌کننده علاوه بر پرهیز از مصرف مواد، یک سری مهارت‌ها را نیز باید بیاموزد. متأسفانه بسیاری از مردم سم‌زدایی را مساوی با درمان می‌دانند، در حالی که این تفکر غلط است. در رویکرد درمان پرهیزمدار، سم‌زدایی فاز اول درمان و فازی است که پیش از آغاز درمان باید انجام شود اما فقط آن فاز را انجام می‌دهیم اما از درمان مشتمل بر آموزش‌ها، مشاوره‌ها و حمایت‌های روانی و اجتماعی غافل می‌شویم و انجام نمی‌دهیم. همین مساله باعث می‌شود تا درمان مصرف‌کنندگان مواد مخدر که به مراکز درمان مراجعه می‌کنند، تأثیر مثبتی در برگشت آنها به زندگی عادی نداشته باشد و روال مصرف مواد مخدر را دوباره تکرار کنند.

دکتر
علیرضا نوروزی
استادیار
روانپزشکی مرکز ملی
مطالعات اعتیاد

پدرانی که در یک لحظه

عصبانیت مرتکب قتل

می‌شوند، به سرعت

هم پشیمان و نادم

شده، اما هیچ سودی

ندارد. همان‌طور که

می‌دانید، در این نوع

قتل‌ها و بر اساس آنچه

که در قانون و به‌طور

استثناء وجود دارد،

پدران فرزندکش، هرگز

قصاص نمی‌شوند

